Jaarverslag 2022

hûs en hiem

Jaarverslag 2022

Inhoud

		Pagina
Jaarverslag		
Programma		
- Doelstelling en taken		5
- Inleiding		6
Paragrafen		
- Onderhoud kapitaalgoederen		16
- Bedrijfsvoering		16
- Weerstandsvermogen		16
- Samenvatting vermogenspositie, resultaten en financiële kengetallen		18
- Verbonden partijen		19
Jaarrekening		
- Financieel jaarverslag		20
- Balans per 31 december 2022		20
- Overzicht baten en lasten 2022		21
- Toelichting op de balans per 31 december 2022		22
- Toelichting op overzicht baten en lasten 2022		26
- Controleverklaring		32
Bijlage 1:	Samenstelling bestuur/bureau	36
Bijlage 2:	Samenstelling commissies	38
Bijlage 3:	Overzichten productiecijfers 2022	39

Doelstelling en Taken

Doelstelling:

De Gemeenschappelijke Regeling 'hûs en hiem', welstandsadvisering en monumentenzorg, is opgericht 1 januari 1985 en voortgekomen uit:

1925: Provinciale Friesche Adviescommissie ter wering van de inbreuk op de schoonheid van stad en land.
1947: Provinciale Friese Schoonheidscommissie.
1980: Friese Schoonheidscommissie 'HUS en HIEM'.

De regeling heeft ten doel de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten te behartigen op het gebied van de bouwkunstige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Friesland.

Taken:

Het lichaam geeft met behulp van een hem ten dienste staand bureau uitvoering aan de bovengenoemde doelstelling en oefent daarbij de volgende taken uit:

a. het voorzien van de gemeenten in de welstandsadvisering als bedoeld in de Woningwet;
b. het geven van adviezen over algemene welstandsvraagstukken aan gemeenten, andere openbare lichamen en aan particulieren, de laatsten voor zover het een tweede onafhankelijke beoordeling betreft van bouwplannen gelegen buiten de aan de Gemeenschappelijke Regeling deelnemende gemeenten;
c. het voorzien van de gemeenten in de advisering over de toepassing van de Monumentenwet* en de Monumentenverordening in het bijzonder in de advisering als bedoeld in artikel 11 van die wet;
d. het op verzoek van gemeenten, voorzien in de advisering over de toepassing van de Monumentenwet* en de Monumentenverordening, in het bijzonder ten aanzien van beschermde gemeentelijke monumenten en/ of in de advisering ten aanzien van (beeldbepalende) panden binnen ingeschreven beschermde stads- en dorpsgezichten en/of in de advisering van objecten met door de gemeente toegekende cultuurhistorische waarde.

Hoewel in het werkveld de benamingen 'welstandscommissie' en 'monumentencommissie' nog wel eens worden gebruikt, functioneert hûs en hiem al enkele jaren als integrale Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit. De integratie van disciplines als welstand, monumentenzorg, stedenbouw en landschap in één commissie kent, zo is al vaak gebleken, veel voordelen. Advisering gaat over het algemeen vlotter, is consistenter en is voordeliger voor de aanvrager.

** Op 1 juli 2016 is de nieuwe Erfgoedwet in werking getreden. Hoewel daarmee de jure beoogd is de Monumentenwet uit 1988 te vervangen, is in afwachting van het in werking treden van de Omgevingswet, de facto overgangsrecht van toepassing. In die zin dat artikel 9.1 van de Erfgoedwet voorziet in het onverminderd van toepassing zijn van relevante artikelen uit de Monumentenwet 1988.*

Inleiding

De invoeringsdatum van de Omgevingswet is tijdens het verslagjaar opnieuw uitgesteld. Op de werkzaamheden van hûs en hiem en van de adviescommissie ruimtelijke kwaliteit heeft dit geen noemenswaardige invloed gehad. Dankzij de goede samenwerking met de medewerkers van de Friese gemeenten kon de advisering in 2022 op niveau worden gehouden. Dit jaar hebben we profijt kunnen hebben van innovaties die tijdens de coronacrisis zijn doorgevoerd, zoals betere digitale samenwerking en uitwisseling van gegevens. Op dat terrein zal door hûs en hiem verder worden geïnnoveerd, zodat we nog beter voorbereid zijn op de aansluiting op het zogenoemde DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet).

In 2022 vond de verduurzaming plaats van het kantoorpand in Leeuwarden dat eigendom is van de Gemeenschappelijke Regeling. Het Algemeen Bestuur van hûs en hiem heeft ingestemd met de bijbehorende kosten. Daarvoor is ook een lening afgesloten bij de Bank Nederlandse Gemeenten. Zowel de (proces)kosten voor de verduurzaming als de in 2022 gestegen personeelskosten vormden aanleiding voor het besluit om gedurende het lopende boekjaar de begroting aan te passen. Bij het opstellen van de begroting (begin 2001) was hiermee geen rekening gehouden. In de jaarrekening over 2022 zijn de resultaten derhalve afgezet tegen de gewijzigde begroting.

In aanloop naar de inwerkingtreding van de Omgevingswet worden de Friese gemeenten uitgedaagd om in de komende jaren nieuw beleid te formuleren in omgevingsvisies, omgevingsplannen en omgevingsprogramma's. Aandacht voor duurzame ontwikkeling en de impact van de energiecrisis geven wellicht aanleiding om het gemeentelijk beleid voor de ruimtelijke kwaliteit al wat eerder onder de loep te nemen en te onderzoeken welke aanpassingen op beleidsterrein mogelijk zijn. Bij dergelijke vraagstukken biedt hûs en hiem graag haar expertise en ondersteuning aan.
Er is inmiddels een flink aantal inspiratiebronnen die bij de herformulering van het beleid voor

omgevingskwaliteit kunnen worden genoemd. Voorbeelden daarvan zijn het Davos Baukultur Kwaliteitssysteem en het Kwaliteitskwadrant omgevingskwaliteit.

Davos Baukultur Kwaliteitssysteem

In 2018 werd door de gezamenlijke Europese ministers van Cultuur de Verklaring van Davos over Baukultur gepresenteerd. In die verklaring werd gesteld dat we de grote bouwopgaven waar we nu voor staan alleen kunnen aanpakken wanneer we de cultuur van het bouwen centraal stellen. Iedere ingreep in de fysieke omgeving moet bijdragen aan een betere omgevingskwaliteit en daarvoor is een integrale aanpak én verbeeldingskracht nodig, zo werd gesteld. Nu is een nieuw hoofdstuk aan de Verklaring van Davos toegevoegd: het Kwaliteitssysteem, waarin acht criteria zijn geformuleerd waaraan de kwaliteit van een plek zou kunnen worden afgelezen.
Bij de Baukultur gaat het vooral om de cultuur van het samenwerken bij het tot stand brengen van een kwalitatief hoogwaardige stedelijke of landschappelijke omgeving in plaats van hoogwaardige bouwwerken in het algemeen.

In de Nederlandse situatie is het stellen van cultuur boven bouwen uitermate relevant. We staan ook hier voor immense opgaven. Niet alleen moet er tal van woningen worden gebouw, maar ook de toekomst van ons land zelf staat op het spel met klimaatproblematiek, de stijgende zeespiegelstijging, de veranderende en teloorgaande biodiversiteit, de stikstikstofcrisis en de verarming van het landschap. De omgang met deze opgaven vraagt om een visie die ver vooruitkijkt. Het is van groot belang dat architecten, stedenbouwkundigen, landschapsarchitecten, architectuurhistorici, en alle aanpalende vakgebieden in gezamenlijkheid gaan bouwen aan de toekomst van Nederland. Het ontwikkelen van een integrale visie en aanpak om zo het publieke belang te dienen moet weer bovenaan de agenda komen te staan. We hebben grote behoefte aan verbeeldingskracht en aan een nieuwe bouwcultuur van de toekomst.

Om het oordeel over een goede omgevingskwaliteit enigszins tastbaar en objectiveerbaar te maken zijn nu acht criteria geformuleerd: het Davos Baukultur Kwaliteitssysteem. Hiermee is tot doel gesteld om deze criteria te verwerken in wet- en regelgeving, ze toe te passen bij ontwerpprijsvragen en als instrument te gebruiken bij adviescommissies voor ruimtelijke kwaliteit. De criteria kunnen dienen als agenda voor gesprek en als een checklist om te voorkomen dat belangrijke aspecten van omgevingskwaliteit over het hoofd worden gezien wanneer wordt gebouwd aan onze omgeving. Een ruimtelijke ingreep is een culturele daad.

Kwaliteitskwadrant omgevingskwaliteit

Er komt veel af op de ruimtelijke ordening in Nederland. Om een toekomstbestendig Nederland te creëren, heeft het rijk ruim 25 rijksprogramma's opgetuigd, zoals Water en Bodem, het Landelijk Gebied, Infrastructuur en Ruimte, de Energiehoofdstructuur en Circulaire Economie. Met het programma Mooi Nederland wil minister De Jonge deze programma's in samenhang laten landen in de ruimte – met kwaliteit. Een onvoorstelbare uitdaging.

Ruimtelijke kwaliteit werd al in 1988 een nationale doelstelling. Dat jaar verscheen de Vierde Nota over de Ruimtelijke Ordening. Hierin werd ruimtelijke kwaliteit gezien als het samengaan van

gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde. Het afgelopen decennium is het kwaliteitsbegrip verder verruimd.
Met de introductie van de Omgevingswet is kwaliteit een hoofddoel geworden. De wet spreekt nu van 'omgevingskwaliteit'. De verantwoordelijkheid voor goede omgevingskwaliteit is nu wettelijk vastgelegd in de Omgevingswet. Iedereen heeft hier een zorgplicht voor, de overheden voorop. De Omgevingswet laat geen twijfel over de integrale kwaliteitsdoelstelling. De wet gaat over natuur én cultuur:
'Omgevingskwaliteit duidt op het belang van aspecten als cultureel erfgoed, architectonische kwaliteit van bouwwerken, stedenbouwkundige kwaliteit en kwaliteit van natuur en landschap. Het gaat daarbij zowel om de menselijke beleving van de fysieke leefomgeving als om de intrinsieke waarden die de maatschappij toekent aan de identiteit van gebieden en aan dier- en plantensoorten.' (Memorie van toelichting Omgevingswet)

Hoe bereiken we een goede omgevingskwaliteit en hoe houden we deze in stand? Met het Onderzoeksprogramma Q-factor richten José van Campen en Sandra van Assen zich op de *kwaliteitsgovernance* en *instrumenten voor omgevingskwaliteit*. Dit resulteerde in een nieuw model dat experts en bestuurders helpt om orde aan te brengen in de inzet van instrumenten voor omgevingskwaliteit: het Kwaliteitskwadrant Omgevingskwaliteit.

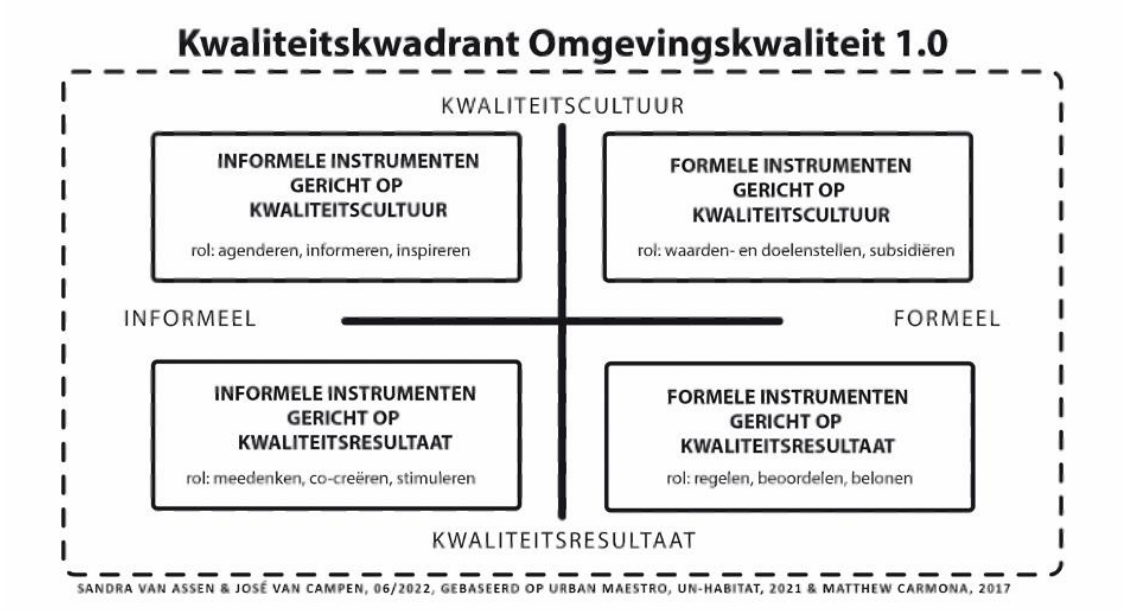

Het Kwaliteitskwadrant kan gemeenten helpen om te verkennen welke instrumenten en rollen al worden gebruikt en welke aanvullend gewenst zijn. Daarnaast kan het helpen consistentie in het kwaliteitsbeleid en de kwaliteitsgovernance aan te brengen.

Film over duurzaamheid
Samen met de Federatie Ruimtelijke Kwaliteit (en onze zusterorganisaties in andere provincies) heeft hûs en hiem de film Duurzaam, Mooi Nederland gemaakt. In deze korte video laat bestuursvoorzitter Hein de Haan inspirerende tips en voorbeelden zien waarin schoonheid en duurzaamheid hand in hand gaan. Veelvoorkomende thema's als woningbouw, leefbaarheid, duurzaam bouwen en de impact van de energietransitie op het landschap komen aan bod.

De film dient als inspiratiebron voor (nieuwe) raadsleden om de lijnen naar de toekomst uit te zetten. Ook kunnen betrokkenen en gemeenten zelf aan de slag en bouwen aan een duurzaam en mooi Nederland. Hein de Haan, tevens wethouder van de gemeente Leeuwarden laat zien voor welke uitdagingen we staan op het gebied van energie, klimaat en biodiversiteit.

Verduurzaming kantoor hûs en hiem

Het monumentale pand aan de JW. Frisostraat in de Leeuwarder Oranjewijk uit 1900 voldeed qua energie-label niet aan de eisen, die vanaf 1 januari 2023 aan kantoorpanden van (semi)overheidsinstellingen worden gesteld (tenminste label C).
Met de plannen voor de verduurzaming is eind 2021 gestart. Voorafgaand onderzoek en het ontwerp voor de verduurzaming is uitgevoerd door architect Jakob Bosma van FARSK, samen met de adviseurs Hylke Goudzwaard van ROENOM en Klaas-Jan Alma van ENERGYNIUS. Begin juni is een bouwteam gestart waarbij de plannen in samenwerking met bouwbedrijf LONT verder uitgewerkt zijn. *Na instemming door het Algemeen Bestuur met de begroting van de aannemer en nadat de omgevingsvergunning is afgegeven kon aannemer LONT in september met de werkzaamheden starten. De eerste oplevering vond conform planning plaats eind december 2022.*

Door de vakspecialisten van LONT is de buitenschil van het pand volledig geïsoleerd en van nieuw dubbelglas voorzien. Bij de verduurzaming was veel aandacht voor circulariteit door recycling van materiaal en zijn waar mogelijk duurzame, ‘biobased’ materialen zoals o.a. hennepvezel gebruikt. Authentieke elementen in het interieur werden zoveel mogelijk gespaard om het karakter van het pand uit begin vorige eeuw zo veel mogelijk te behouden. Onderdeel van het plan was ook de plaatsing van zonnepanelen op het horizontale deel van het dak. Hoewel die vanaf de openbare ruimte niet zichtbaar zijn geldt voor zonnepanelen binnen het beschermde stadsgezicht van Leeuwarden dat er een vergunning voor aangevraagd moet worden. Om elke schijn van belangenverstrengeling te voorkomen is de aanvraag door de adviescommissie van Libau uit Groningen beoordeeld.

De ingrepen leveren een aanzienlijke energiebesparing op en de marktwaarde van het kantoorpand neemt fors toe. Met de volgende maatregelen is het energielabel omhoog gebracht van G naar A+: vloerisolatie, geïsoleerde voorzetwanden, zonwerende HR++ beglazing, hellend dak:

isolatie binnenzijde, plat dak: isolatie buitenzijde, vraaggestuurde mechanische ventilatie en LED-verlichting. Tevens zijn er 28 zonnepanelen geplaatst inclusief een laadpunt voor het opladen van elektrische voertuigen. Het uiteindelijk energielabel overtrof alle verwachtingen want energielabel A+ is een enorm goed eindresultaat.

De verduurzaming van het eigen pand is te beschouwen als een leerzaam voorbeeldproject voor vergelijkbare gebouwen uit het begin van de vorige eeuw. Hierdoor is ook meer inzicht ontstaan in de keuzes waar eigenaren van monumenten bij verduurzaming voor komen te staan. Door zelf het gehele traject te doorlopen kunnen de adviseurs van hûs en hiem ook anderen van betere adviezen voorzien. De Leeuwarder Oranjewijk is aangewezen als landelijke pilot om de hele wijk energieneutraal te maken. Als lid van de coöperatie Nieuwe Energie Oranjewijk worden de lessen uit de verduurzaming van ons pand ook gedeeld met het wijkinitiatief. De verbouwing was dusdanig ingrijpend dat het personeel van hûs en hiem tijdelijk elders moest werken. Het secretariaat van hûs en hiem en de adviseurs zijn gedurende een periode van ruim vier maanden te gast geweest in het stadhuis van Leeuwarden. Ook de zittingen van de centrale adviescommissie zijn tijdens de uitvoering veelal in het Leeuwarder stadhuis gehouden. Na het kerstreces keerde het personeel terug in het eigen pand.

Organisatie

De gemeenteraadsverkiezingen en de daarop volgende collegevorming in de verschillende Friese gemeenten heeft ook bij hûs en hiem geleid tot nieuwe gezichten in het Algemeen Bestuur. Nieuwe leden van het Dagelijks Bestuur zijn de wethouders Bauke Dam (SWF) en Lea van der Tuin (ACH). Voorzitter Hein de Haan (LWD), vice-voorzitter Hanneke Zonderland (WSW) en penningmeester Jaap van Veen (HRV) zijn in 2022 begonnen aan een tweede termijn. Tijdens de vergadering op 24 juni heeft het Algemeen Bestuur ook ingestemd met de benoeming van twee onafhankelijke adviserende leden voor het Dagelijks Bestuur van hûs en hiem: Nelleke Linthorst (planoloog) en Bart Zantman (architect). Linthorst en Zantman zijn de opvolgers van Loes Oudenaarde en Kees Kat. De meerwaarde van de adviserende leden is in de eerste plaats dat zij de (leken)bestuurders scherp houden en een klankbord kunnen bieden bij strategische beslissingen. Zeker nu de organisatie zich voorbereid op een nieuwe fase met wellicht nieuwe taken. Op de administratie is per 1 september Frans Alma aangesteld als coördinator bedrijfsvoering. Alma is de opvolger van de inmiddels gepensioneerde Frans van der Werff.

Abe Bonnema Prijs

Architecten Laura van Santen en Diederik de Koning van la-di-da design & architecture hebben de Abe Bonnema Prijs voor Jonge Architecten 2022 gewonnen met het Dijkhuis in Strijensas. De opdracht was om een huis met maximale bouwkosten van 200.000 euro te realiseren. De architecten hebben volgens de jury een project gerealiseerd dat door de toepassing van innovatieve concepten voorbeeldig is, een nieuwe standaard zet en een toonbeeld is van vernieuwing van de architectuur. Ze tonen engagement door met onderzoek naar duurzame ontwikkeling de architectuur te veranderen. Het duo won hiermee een bedrag van 20.000 euro.

Keimpke Zigterman (Unknown Architects) vormde met de inzending ‘Huis in de duinen’ op West-Terschelling één van de andere vier genomineerden voor deze landelijke architectuurprijs voor architecten onder de 40 jaar**.** In het Fries Museum te Leeuwarden was van medio december tot en met 15 januari 2023 de tentoonstelling te zien met alle inzendingen**.** Via de prijs wordt het gedachtegoed van de Friese architect ir. Abe Bonnema (1926-2001) in ere gehouden.

Personeel

In 2022 hebben zich een aantal mutaties voorgedaan in het personeelsbestand. Vooruitlopend op de vervroegde pensionering van een medewerker is per 1 september Frans Alma als coördinator bedrijfsvoering aangesteld. Verder is per 1 oktober één van de administratief medewerksters uit dienst gegaan. Voor het opvangen van de administratieve werkzaamheden heeft de collega een tijdelijke uitbreiding gekregen. De bezetting van hûs en hiem is in 2022 uitgekomen op een gemiddelde van 9,85 FTE. De lichte stijging ten opzichte van het gemiddelde van 9,79 in 2021 is vooral toe te schrijven aan de tijdelijk overlapping door de vervroegde pensionering van een medewerker. Eind 2022 waren 11 medewerkers in dienst bij hûs en hiem.

Productiecijfers 2022

In 2022 zijn in totaal 3.479 (eerste) adviesaanvragen behandeld. In 2021 zijn dat er 3.901 geweest. Daarmee is het aantal (eerste) adviesaanvragen ten opzichte van 2021 met 10,8% afgenomen, waarbij in 2021 t.o.v. 2020 nog een toename van 10,2% werd geregistreerd. Het aantal adviesvragen in 2021 was uitzonderlijk hoog en het aantal in 2022 is weer op het niveau van 2020. Het forse aantal adviesaanvragen in het eerste halfjaar van 2021 werd vooral veroorzaakt door de nieuwe overheidsregels per 1 januari 2021 inzake de energieprestatie van nieuwe gebouwen (BENG).

Omdat in veel gevallen na de (eerste) adviesaanvraag nog een vervolgaanvraag komt is het totale aantal planbehandelingen een veelvoud van het aantal (eerste) adviesaanvragen.
Het totaal aantal planbehandelingen is gedaald: 6.881 in 2022 ten opzichte van 7.570 in 2021, hetgeen een daling van 9,1% betekent. Deze daling is in lijn met de daling van het aantal adviesaanvragen. In 2022 zijn wel weer meer behandelingen per aanvraag nodig geweest: gemiddeld 1,98. In 2021 was dat nog 1,94.

In 2022 was van de eerste aanvragen 39,5% vooroverleg (2021: 36,4%). Van het totale aantal behandelingen in 2022 was 30,5% vooroverleg (2021: 29,7%). Het voeren van vooroverleg alvorens over te gaan tot het aanvragen van een omgevingsvergunning blijft een veel gehanteerd instrument bij de aangesloten gemeenten.

Productiecijfers				
Betreft:	**2022**	**2021**	**Mutatie**	**Mutatie-%**
(eerste) adviesaanvragen	3.479	3.901	-422	-10,8%
waarvan aantal vooroverleg	1.375	1.422	-47	-3,3%
vooroverleg /(1e) adviesaanvragen	39,5%	36,5%	3,1%	8,4%
aantal planbehandelingen	6.881	7.570	-689	-9,1%
waarvan aantal vooroverleg	2.097	2.247	-150	-6,7%
vooroverleg /aantal planbehandelingen	30,5%	29,7%	0,8%	2,7%

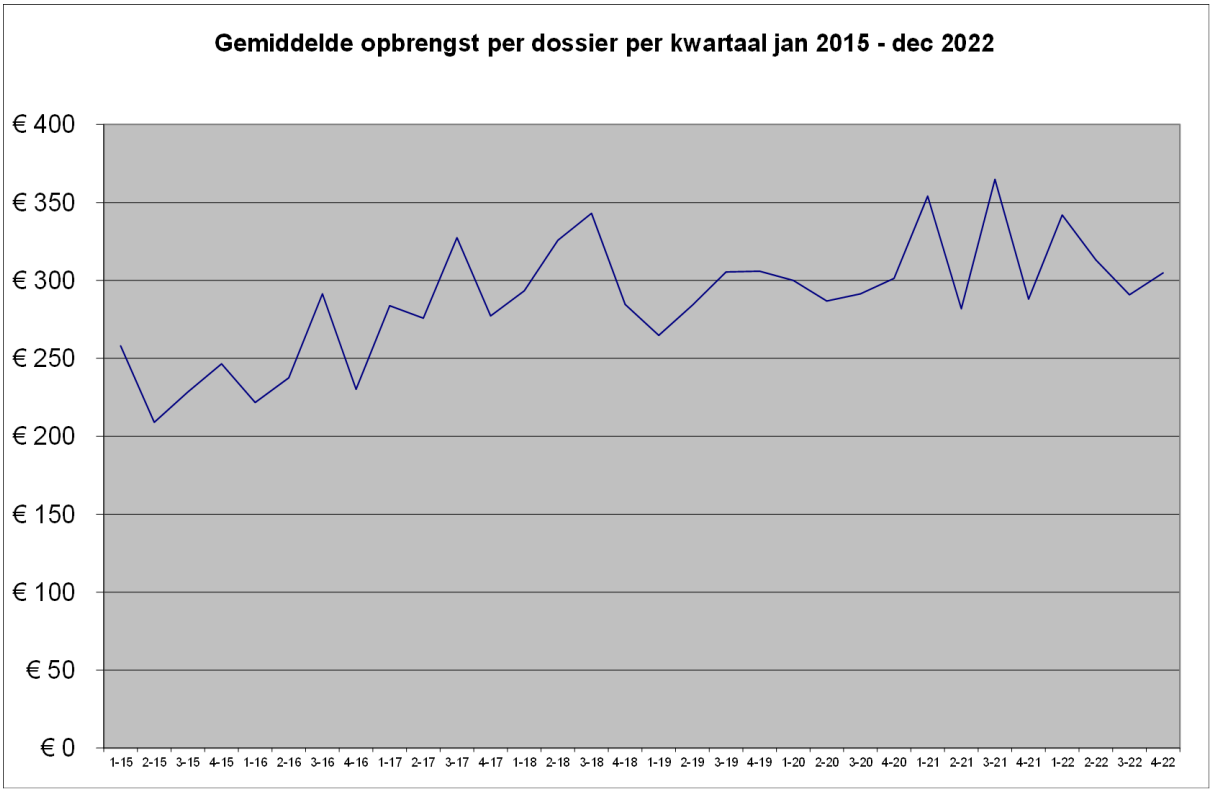

In 2022 is de gemiddelde opbrengst per aanvraag (dossier) uitgekomen op € 313,42. In 2021 was dit nog € 321,13. De daling van de gemiddelde opbrengst ten opzichte van 2021 bedraagt 2,4%.

Opbrengsten reguliere advisering per gemeente

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Achtkarspelen	€ 35.139	€ 45.018	€ 45.957	€ 47.199	€ 49.578	**€ 41.737**
Ameland	€ 29.033	€ 31.940	€ 28.057	€ 39.762	€ 44.828	**€ 38.771**
Dantumadiel	€ 9.412	€ 7.197	€ 8.000	€ 10.768	€ 10.126	**€ 17.551**
De Fryske Marren	€ 50.388	€ 53.350	€ 48.596	€ 55.416	€ 78.975	**€ 80.654**
Harlingen	€ 30.630	€ 34.638	€ 47.573	€ 27.151	€ 36.304	**€ 46.844**
Heerenveen	€ 39.387	€ 41.304	€ 31.822	€ 39.908	€ 39.596	**€ 41.041**
Leeuwarden	€ 197.920	€ 203.262	€ 195.962	€ 194.714	€ 218.416	**€ 185.984**
Noardeast-Fryslân			€ 99.731	€ 123.432	€ 126.244	**€ 96.391**
Ooststellingwerf	€ 33.776	€ 37.891	€ 42.172	€ 41.445	€ 54.898	**€ 54.572**
Opsterland	€ 64.302	€ 54.340	€ 56.539	€ 67.040	€ 65.236	**€ 53.558**
Schiermonnikoog	€ 7.520	€ 8.602	€ 7.965	€ 6.114	€ 8.642	**€ 8.894**
Smallingerland	€ 61.469	€ 71.145	€ 78.279	€ 62.999	€ 105.975	**€ 104.242**
Súdwest-Fryslân	€ 161.928	€ 170.370	€ 158.204	€ 145.880	€ 196.698	**€ 170.552**
Terschelling	€ 19.628	€ 18.676	€ 16.605	€ 20.394	€ 30.139	**€ 16.735**
Vlieland	€ 8.340	€ 7.462	€ 8.396	€ 10.057	€ 15.257	**€ 13.062**
Waadhoeke		€ 92.706	€ 78.102	€ 82.928	€ 107.607	**€ 85.752**
Weststellingwerf	€ 40.731	€ 63.264	€ 43.093	€ 63.355	€ 68.149	**€ 52.768**
			€ 995.053	**€ 1.038.562**	**€ 1.256.668**	**€ 1.109.108**

Ontwikkeling eigen vermogen hûs en hiem 2001-2022
500.000
450.000
400.000
350.000
300.000
250.000
200.000
150.000
100.000
50.000
0
342.442
2001
2003
2005
2007
2009
2011
2013
2015
2017
2019
2021
Jaar

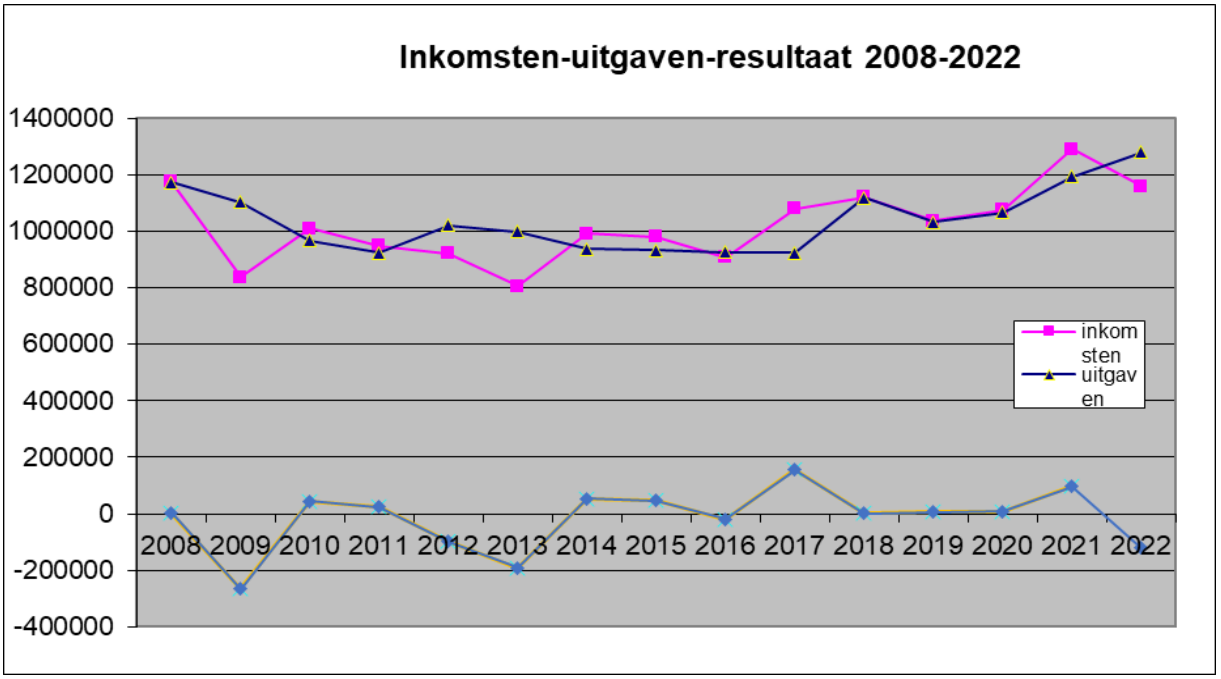
Inkomsten-uitgaven-resultaat 2008-2022
1400000
1200000
1000000
800000
600000
400000
200000
0
-200000
-400000
2008 2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021 2022
inkomsten
uitgaven

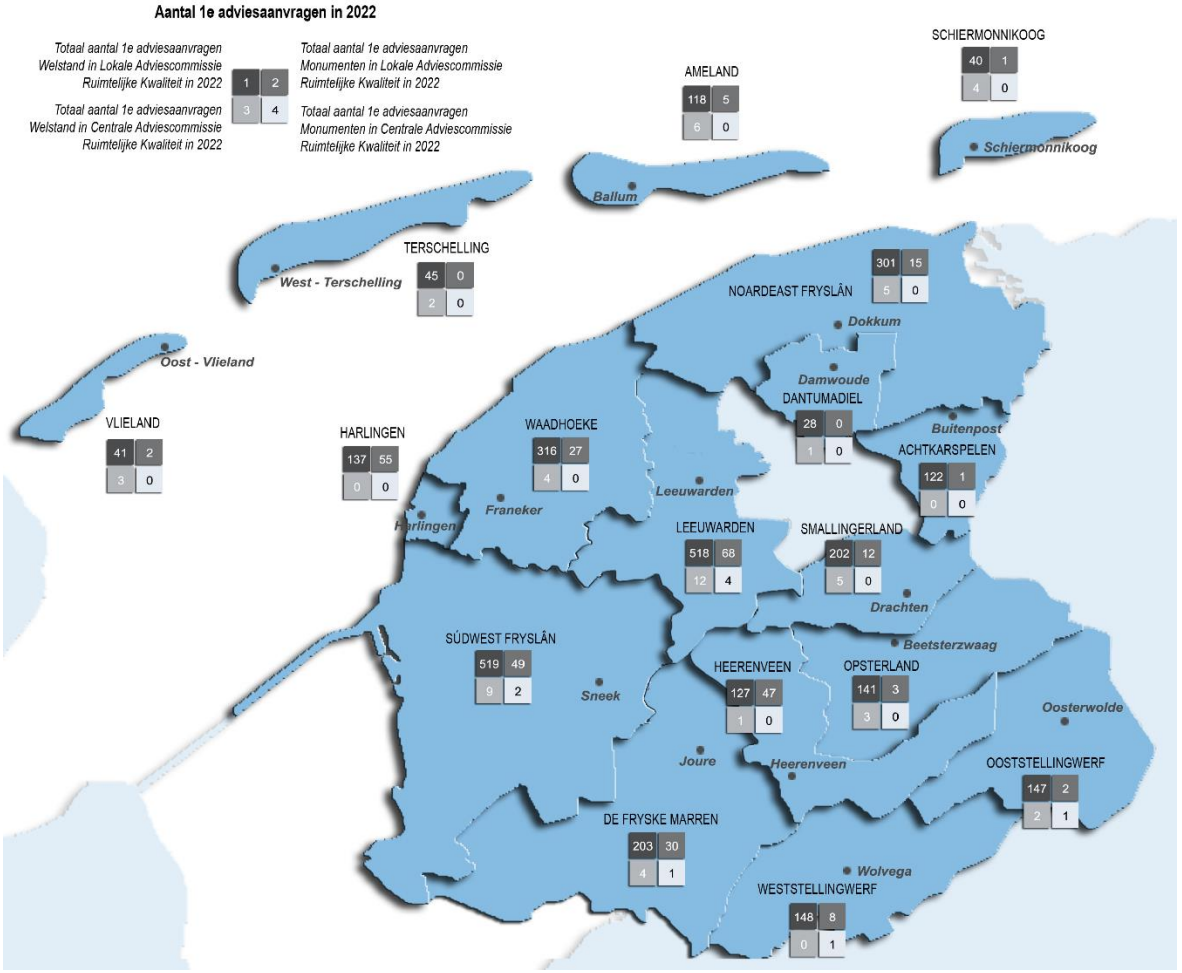
Aantal 1e adviesaanvragen in 2022
Totaal aantal 1e adviesaanvragen Welstand in Lokale Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit in 2022
1 2 3 4
Totaal aantal 1e adviesaanvragen Welstand in Centrale Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit in 2022
Totaal aantal 1e adviesaanvragen Monumenten in Lokale Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit in 2022
Totaal aantal 1e adviesaanvragen Monumenten in Centrale Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit in 2022
SCHIERMONNIKOOG
40 1 4 0
Schiermonnikoog
AMELAND
118 5 6 0
Ballum
TERSCHELLING
45 0 2 0
West - Terschelling
Oost - Vlieland
VLIELAND
41 2 3 0
HARLINGEN
137 55 0 0
Harlingen
WAADHOEKE
316 27 4 0
Franeker
NOARDEAST FRYSLÂN
301 15 5 0
Dokkum
Damwoude
DANTUMADIEL
28 0 1 0
Buitenpost
ACHTKARSPELEN
122 1 0 0
Leeuwarden
LEEUWARDEN
518 68 12 4
SMALLINGERLAND
202 12 5 0
Drachten
Beetsterzwaag
SÚDWEST FRYSLÂN
519 49 9 2
Sneek
HEERENVEEN
127 47 1 0
OPSTERLAND
141 3 3 0
Oosterwolde
Joure
Heerenveen
OOSTSTELLINGWERF
147 2 2 1
DE FRYSKE MARREN
203 30 4 1
Wolvega
WESTSTELLINGWERF
148 8 0 1

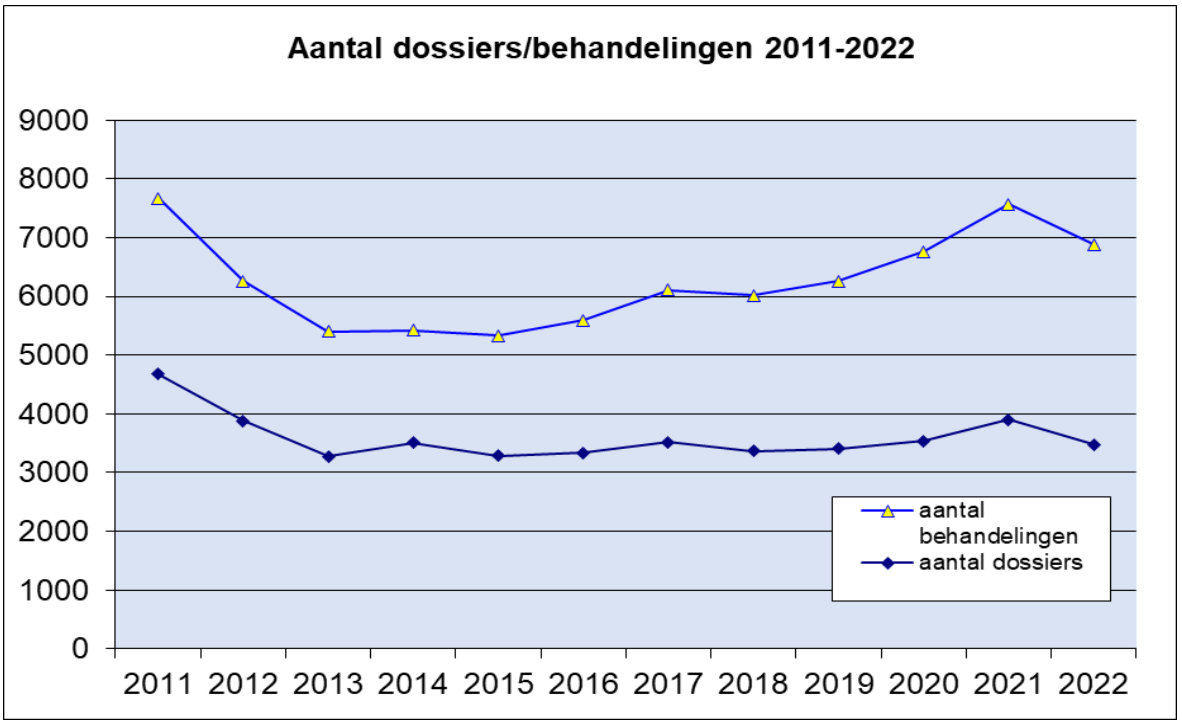
Aantal dossiers/behandelingen 2011-2022
9000
8000
7000
6000
5000
4000
3000
2000
1000
0
2011 2012 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021 2022
aantal behandelingen
aantal dossiers

ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

Als gevolg van de wettelijke verplichting om als kantoorpand groter dan 100m2 vanaf 2023 minimaal energielabel C te hebben is eind 2021 een team van externe en interne adviseurs gestart met een inventarisatie van de mogelijkheden tot verduurzaming van het pand op de Johan Willem Frisostraat 1 te Leeuwarden. Deze inventarisatie heeft geleid tot een overeenkomst met bouwbedrijf Lont B.V. en het formeren van een bouwteam met als opdracht 'het verduurzamen van het kantoor aan de J.W. Frisostraat 1 te Leeuwarden naar minimaal een label C'.
In de tweede helft van 2022 zijn diverse verduurzamingsinvesteringen gedaan om deze opdracht van minimaal label C te realiseren. Na de uitgevoerde verduurzamingswerkzaamheden is het pand begin 2023 weer in gebruik genomen door hûs en hiem.

FINANCIERING

Inzake de realisatie van beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille (art. 13 BBV), kan worden opgemerkt dat het 'Treasurystatuut Hûs en Hiem' dd 24-11-2006 van toepassing is. Hûs en hiem is tevens onderworpen aan de Wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO) en de regeling (verplicht) Schatkistbankieren.

BEDRIJFSVOERING

Hûs en hiem voert welstands- en monumentenadvisering uit voor de deelnemende gemeenten. Ook biedt hûs en hiem diensten aan de deelnemende gemeenten aan voor Nije Pleats, neemt deel aan kwaliteitsteams en biedt ondersteuning op het gebied van (gemeentelijke) monumentenzorg en de actualisering van welstandsnota's. Daarnaast verricht hûs en hiem incidenteel opdrachten voor derden in het kader van *second opinions* en als secretariaat van architectuurprijsvragen.
De dienstverlening wordt afgestemd op de adviesbehoefte van de deelnemende gemeenten.
De tarifering voor de dienstverlening is gebaseerd op een kostendekkende exploitatie, immers, hûs en hiem is een *non-profit* organisatie. Gewoonlijk worden de tarieven (op basis van CBS-inflatie-indexen) eens per drie jaar herzien. De jongste herziening is sinds 1-1-2023 van kracht.

Om verantwoording af te leggen aan de deelnemende gemeenten inzake het functioneren van de lokale commissies worden (lokale) jaarverslagen gemaakt. Tevens vinden jaarlijkse evaluatiegesprekken plaats met de verantwoordelijke gemeentelijke portefeuillehouders.
Het aantal fte's per 31 december 2022 bij hûs en hiem bedraagt 9,63 (gemiddeld over 2022: 9,85).
Voor de bezetting van de centrale adviescommissie beschikt hûs en hiem over een poule van circa 25 externe deskundigen.

WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEHEERSING

Hierbij gaat het om het vermogen om substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat beleid moet worden aangepast. Het gaat dus om de robuustheid van de begroting. Het vermogen om het beleid door te kunnen zetten is afhankelijk van de weerstandscapaciteit. De weerstands-capaciteit omvat de middelen en mogelijkheden van de organisatie om niet-begrote kosten te dekken.
De weerstandscapaciteit van hûs en hiem bestaat naast het eigen vermogen uit het begrote resultaat uit de bedrijfsvoering. Tevens is het bezit van het kantoorpand (Johan Willem Frisostraat 1 in Leeuwarden) als stil vermogen een belangrijk onderdeel van de weerstands-capaciteit. Het pand is onbelast met hypotheek.

De WOZ-waarde is per 1-1-2022 ongewijzigd vastgesteld op een bedrag van € 403.000. De waarde voor de opstalverzekering (op basis van herbouwwaarde) is, na een her-taxatie in 2019, gesteld op € 1.070.000.

Verder is het pand op 14 juni 2022 door Hoekstra Taxaties voor de verbouwing gewaardeerd op een bedrag van € 650.000 marktwaarde kosten koper. Hoekstra Taxaties schat de marktwaarde als woonhuis na de doorgevoerde verduurzaming op € 800.000.

Het eigen vermogen (exclusief de waarde van het pand), inclusief bestemmingsreserves per 31-12-2022 bedraagt voor de resultaatbestemming over het boekjaar 2022 € 454.558.
Van het resultaat over 2022 ad -€ 116.336 wordt voorgesteld om € 3.000 toe te voegen aan de 'Bestemmingsreserve onderhoud pand', € 5.000 toe te voegen aan de 'Bestemmingsreserve label C' en vervolgens € 15.000 te onttrekken aan de 'Bestemmingsreserve label C' en het saldo van -€ 109.336 in mindering te brengen op de algemene reserve.

De weerstandscapaciteit is bij hûs en hiem dynamisch, dat wil zeggen dat het eigen vermogen beïnvloedbaar is. Immers, ook de tarifering voor de dienstverlening kan bij een dreigend tekort in de dekking van de vaste lasten redelijk snel aangepast worden. De bedrijfsvoering is er echter op gericht om een verhoging van de tarieven zoveel mogelijk te voorkomen.
In dit kader is het wel van belang om te melden dat de bonden, ten tijde van het opstellen van het jaarverslag, een principeakkoord hebben bereikt voor een nieuwe cao met terugwerkende kracht ingaande op 2 januari 2023. In dit principeakkoord is onder andere sprake van een gemiddelde loonsverhoging van circa 9%. Voor het boekjaar 2023 is in de begroting geen rekening gehouden met deze stijging van de lonen.

De meerjarenraming (2024 – 2026) is gebaseerd op een stabiel aantal adviesaanvragen.
Inmiddels is de invoeringsdatum van de Omgevingswet op 1-1-2024 gesteld. De verwachting is dat in elk geval in zowel 2023 als in 2024 de rol van hûs en hiem binnen de in de GR deelnemende gemeenten niet anders zal zijn dan in 2022.

Algemene reserve
In 2018 heeft het Algemeen Bestuur besloten dat, gelet op de risico's die zijn verbonden aan de aard van de werkzaamheden, gestreefd moet worden naar een algemene reserve van hûs en hiem van € 900.000. In dit bedrag ligt besloten de waarde van het pand (stille reserve).

Aanwezige stille reserve
De waarde van het pand, Johan Willem Frisostraat 1 te Leeuwarden, is door de gemeente Leeuwarden voor de WOZ vastgesteld per 1-1-2022 op € 403.000. Het pand is onbelast met hypotheek.

Lening
Voor het kunnen uitvoeren van de verduurzamingswerkzaamheden heeft hûs en hiem een geldlening van € 330.000 afgesloten met BNG Bank B.V. De geldlening heeft een looptijd van 15 jaar vanaf 1 september 2022 tot 1 september 2037 tegen een rentepercentage van 2,99% per jaar. Op deze lening wordt jaarlijks, voor het eerst op 1 september 2023, afgelost en de verschuldigde rente betaald.

Samenvatting vermogenspositie, resultaten en financiële kengetallen

Activa en passiva / Resultaat voor bestemming	2022	2021	2020
Eigen vermogen (na resultaatbestemming)	338.222	454.558	350.189
Balanstotaal (totaal vermogen)	821.521	590.941	431.095
Resultaat voor bestemming	116.336-	104.369	16.294
Vlottende activa + Liquide middelen	473.419	529.761	353.512
Vaste passiva (langlopende schulden)	330.000	-	-
Vlottende passiva (kortlopende schulden)	153.299	136.383	80.906
Aanwezige stille reserve (o.b.v. de WOZ-waarde per 1/1)	403.000	403.000	403.000
Weerstandsvermogen (o.b.v. eigen vermogen + stille reserves)	741.222	857.558	753.189

Financiële kengetallen	2022	2021	2020
Solvabiliteit: *Eigen vermogen / totaal vermogen * 100%*	41%	77%	81%
Rentabiliteit van het eigen vermogen: *Resultaat voor bestemming / gemiddeld eigen vermogen * 100%*	-29%	26%	5%
Current ratio: *(Vlottende activa + Liquide middelen)/ vlottende passiva*	3,09	3,88	4,37
Netto schuldquote: *Totaal geleende gelden / totale baten*	28%	n.v.t.	n.v.t.

De **solvabiliteit** geeft inzicht in de mate waarin een organisatie in staat is om de schulden op de lange termijn te kunnen voldoen. De solvabiliteit van hûs en hiem is daarbij door het aangaan van een lening om de verduurzaming te financieren in 2022 gedaald ten opzichte van de voorgaande jaren. Hoe hoger de solvabiliteit hoe beter, waarbij een solvabiliteit tussen 25% en 40% als gezond wordt beschouwd, met een percentage van 41% voldoet hûs en hiem aan deze stelregel. Tevens kan worden afgeleid dat het vermogen ultimo 2022 na het negatieve resultaat over 2022 weer in lijn ligt met het vermogen van ultimo 2020.

De **rentabiliteit** geeft de verhouding weer van het resultaat ten opzichte van het geïnvesteerde vermogen. De rentabiliteit van hûs en hiem is voor de jaren 2022 en 2021 tegengesteld aan elkaar. Het positieve resultaat over 2021 is ‘ingezet’ ter dekking van de hogere uitgaven in het boekjaar 2022. Over de boekjaren 2020, 2021 en 2022 is het totale resultaat-voor-bestemming nagenoeg neutraal.

De **current ratio** bepaalt in hoeverre de kortlopende verplichtingen kunnen worden betaald. Ondanks een afname van de current ratio bij hûs en hiem is deze nog altijd ruim voldoende om aan kortlopende schulden te kunnen voldoen.

De **netto schuldquote** weerspiegelt het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Door het in 2022 afsluiten van de lening om de verduurzaming te financieren is dit kengetal voor het eerst van toepassing voor hûs en hiem. Een netto schuldquote van 28% betekent dat de exploitatie van hûs en hiem dit moet kunnen dragen.
Voor een volledig inzicht in de vermogenspositie en de resultaten wordt verwezen naar de cijfers van de jaarrekening van hûs en hiem.

VERBONDEN PARTIJEN

In de Gemeenschappelijke Regeling hûs en hiem hebben in 2022 alle gemeenten in Fryslân met uitzondering van Tytsjerksteradiel deelgenomen.

Conform artikel 34 lid 1 van de GR hûs en hiem draagt elke deelnemende gemeente in de kosten van het lichaam bij naar rato van de dienstverlening op basis van tarieven die door het Algemeen Bestuur worden vastgesteld en meegedeeld aan de gemeenten.

Conform artikel 34 lid 2 van de GR hûs en hiem kan een nadelig saldo van de vastgestelde rekening, na in achtneming van het door het Algemeen Bestuur vastgestelde reserveringsbeleid, door de gemeenten worden gedragen in verhouding tot het aantal ingezetenen op 1 januari van het betreffende kalenderjaar.

Conform artikel 34 lid 3 van de GR hûs en hiem kan een batig saldo van de vastgestelde rekening, na in achtneming van het door het Algemeen Bestuur vastgestelde reserveringsbeleid, naar rato van de gemeentelijke bijdragen op basis van de tarieven in het betreffende kalenderjaar, aan de deelnemende gemeenten worden uitbetaald.

JAARREKENING 2022 GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING hûs en hiem

Balans		31.12.2022		31.12.2021
Activa				
vaste activa				
materiële vaste activa		348.102		61.180
Investeringen met een economisch nut				
vlottende activa				
Vorderingen op openbare lichamen	103.254		147.328	
Depot PostNL	290		290	
Overige vorderingen	4.945		8.556	
Overlopende activa	10.723		0	
		119.212		156.174
Liquide middelen		354.207		373.587
		821.521		590.941
Passiva				
eigen vermogen				
Algemene reserve	435.558		339.189	
Bestemmingsreserve onderhoud pand	12.000		9.000	
Bestemmingsreserve energielabel C	0		10.000	
Resultaat lopend boekjaar	-109.336		96.369	
		338.222		454.558
vaste passiva		330.000		0
vlottende passiva				
Schulden aan kredietinstellingen	0		0	
Schulden aan openbare lichamen	35.400		1.180	
Overige schulden	34.567		59.861	
Overlopende passiva	83.332		75.342	
		153.299		136.383
Totaal		821.521		590.941

Overzicht van baten en lasten

	Rekening 2022	Herziene Begroting 2022	Rekening 2021
Baten			
Adviesgeld	1.135.836	1.065.000	1.263.915
projecten (NP, ABP)	23.127	25.000	26.628
Buitengewone baten/rente	0	0	0
totaal baten	**1.158.963**	**1.090.000**	**1.290.543**
Lasten			
Kapitaallasten	19.114	20.000	18.627
Directe personeelskosten	987.569	965.000	983.126
Indirecte personeelskosten	35.611	30.000	14.781
Externe personeelskosten	38.877	30.000	48.765
Huisvesting	98.840	94.000	18.429
Kantoorkosten	35.443	34.000	46.644
Organisatiekosten	44.680	42.000	41.610
Inkoop projecten (NP, ABP)	15.125	10.000	13.669
Aanloopkosten Omgevingswet	0	0	0
Diverse lasten (rente, Vpb)	40	7.000	523
totaal lasten	**1.275.299**	**1.232.000**	**1.186.174**
resultaat voor bestemming	**-116.336**	**-142.000**	**104.369**
naar bestemmingsreserve onderhoud	-3.000	-3.000	-3.000
naar bestemmingsreserve energielabel C	-5.000	-5.000	-5.000
onttrekking bestemmingsreserve onderhoud	0	0	0
onttrekking bestemmingsreserve energielabel C	15.000	0	0
resultaat na bestemming	***-109.336***	***-150.000***	***96.369***

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening
De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.
Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarop uitbetaling plaatsvindt.

Vaste Activa
Materiële vaste activa met economisch nut
Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Slijtende investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde.
De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

Gronden en terreinen	n.v.t.
Bedrijfsgebouwen	15
Overige materiële vaste activa	3-10

Vorderingen en overlopende activa
De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid kan een voorziening in mindering gebracht worden. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten
Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Voorzieningen
Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichtingen c.q. het voorzienbare verlies. De onderhoudsegalisatievoorzieningen stoelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (en deels van) de kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid terzake nader uiteengezet.

Langlopende schulden
Langlopende schulden worden bij de 1e verwerking gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Vlottende passiva
De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

TOELICHTING OP DE BALANS

Materiële vaste activa

Het onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de overige investeringen met economisch nut weer:

	2022	2021
Boekwaarde per 1 januari	€ 61.180	€ 77.583
Investering	- 306.036	- 2.224
Afschrijvingen	- 19.114	- 18.627
Desinvesteringen	- 0	- 0
Boekwaarde 31 december	**€ 348.102**	**€ 61.180**

Staat van activa rekening hûs en hiem miv 2022 (lineaire afschrijving)

							2022		
jaar aanschaf	omschrijving	grootboekrek	looptijd	resterende jaren	percentage afschrijving boekwaarde	investering	boekwaarde begin boekjaar	afschrijving boekjaar	boekwaarde einde boekjaar
2017	cv ketel Remeha	0001	10	6	10,00%	€ 3.750,00	€ 2.250,00	€ 375,00	€ 1.875,00
2017	HP printer administratie	0003	5	1	20,00%	€ 428,10	€ 85,62	€ 85,62	€ 0,00
2017	Ergonomiespecialist (kruk)	0002	5	1	20,00%	€ 719,00	€ 143,80	€ 143,80	€ 0,00
2017	Huisvesting (markiezen)	0001	10	6	10,00%	€ 8.263,46	€ 4.958,06	€ 826,35	€ 4.131,71
2018	Inventaris (stoel adm) Bremer	0002	5	2	20,00%	€ 330,00	€ 132,00	€ 66,00	€ 66,00
2019	Samsung A8 (1x) Cool Blue	0004	3	1	33,33%	€ 280,98	€ 93,66	€ 93,66	€ 0,00
2019	Adviesbank software	0007	5	3	20,00%	€ 3.720,00	€ 2.232,00	€ 744,00	€ 1.488,00
2019	Inventaris pand	0002	5	3	20,00%	€ 80.000,00	€ 48.000,00	€ 16.000,00	€ 32.000,00
2019	Dressoir (2x)	0002	5	3	20,00%	€ 546,64	€ 327,98	€ 109,33	€ 218,65
2020	Asus VivoBook laptop	0003	5	4	20,00%	€ 915,70	€ 732,56	€ 183,14	€ 549,42
2021	Beeldschermen 27"(9x)	0003	5	5	20,00%	€ 2.223,97	€ 2.223,97	€ 444,79	€ 1.779,18
					Subtotaal	**€ 101.177,85**	**€ 61.179,65**	**€ 19.071,69**	**€ 42.107,96**
2022	Google Pixel 7	0004	3	3	33,33%	€ 400,00	€ 0,00	€ 22,22	€ 377,78
2022	Samsung Galaxy S20	0004	3	3	33,33%	€ 354,55	€ 0,00	€ 19,70	€ 334,85
2022	Verduurzaming pand *)	0001	15	15	6,67%	€ 305.281,88	€ 0,00	€ 0,00	€ 305.281,88
					Subtotaal	**€ 306.036,43**	**€ 0,00**	**€ 41,92**	**€ 305.994,51**
					TOTAAL	**€ 407.214,28**	**€ 61.179,65**	**€ 19.113,61**	**€ 348.102,47**

*) Het pand aan de J.W. Frisostraat 1 is, na de verduurzamingswerkzaamheden, begin 2023 weer in gebruik genomen. De afschrijvingen worden gestart op het moment van in gebruik name en dit betekent dat in het boekjaar 2022 nog geen afschrijvingen zijn berekend voor de verduurzaming van het pand.

Vlottende activa

Vorderingen op openbare lichamen

Onder deze post is een vordering aan omzetbelasting van € 11.963 opgenomen.

Liquide middelen

Het saldo van de rekening-courant bij de BNG Bank op 31 december bedraagt € 354.207.
Het saldo van de schatkistbankierenrekening bedraagt op 31 december € 0.
De kredietfaciliteit die hûs en hiem bij de BNG Bank geniet, betreft een bedrag van € 500.000.

Schatkistbankieren

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren.

Begroting verslagjaar	€ 1.090.000
Drempelbedrag 2,0% van begrotingsbedrag	€ 21.800
Minimaal drempelbedrag vanaf 1-7-2021*	€ 1.000.000

	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Kwartaalcijfers op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden	€ 191.722	€ 176.457	€ 486.707	€ 548.200
Ruimte onder het drempelbedrag	€ 808.278	€ 823.543	€ 513.293	€ 451.800

* De regeling schatkistbankieren is per 1-7-2021 gewijzigd: per die datum is de drempel voor het verplicht schatkist-bankieren verhoogd naar 2% van het begrotingstotaal met een minimum van € 1 miljoen. Het drempelbedrag is nooit lager dan € 1 miljoen, wat betekent dat een decentrale overheid altijd gemiddeld € 1 miljoen buiten de schatkist mag houden.

Verloop eigen vermogen

Algemene reserve	**2022**	**2021**
saldo per 1 januari	€ 339.189	€ 330.895
resultaat voorgaand boekjaar	- 96.369	- 8.294
saldo per 31 december	**€ 435.558**	**€ 339.189**

Gerealiseerd resultaat	**2022**	**2021**
saldo per 1 januari	€ 96.369	€ 8.294
resultaat huidig jaar	- 116.336-	- 104.369+
resultaat voorgaand jaar	- 96.369+	- 8.294-
naar bestemmingsreserve	- 8.000-	- 0
onttrekking bestemmingsreserve	- 15.000+	- 8.000-
saldo per 31 december	**€ 109.336-**	**€ 96.369**

Bestemmingsreserve	**2022**	**2021**
saldo per 1 januari	€ 19.000	€ 11.000
naar bestemmingsreserve	- 8.000	- 8.000
onttrekking bestemmingsreserve	- 15.000-	- 0
saldo per 31 december	**€ 12.000**	**€ 19.000**

Resultaatverdeling	**2022**	**2021**
resultaat voor bestemming	€ 116.336-	€ 104.369
naar bestemmingsreserve	- 8.000-	- 8.000-
onttrekking bestemmingsreserve	- 15.000	- 0
resultaat na bestemming	**€ 109.336-**	**€ 96.369**

Vaste passiva

Om het pand aan de J.W. Frisostraat per 1 januari 2023 minimaal aan label C te laten voldoen heeft hûs en hiem voor de benodigde verduurzaming van het pand een geldlening afgesloten met BNG Bank N.V. voor een bedrag van € 330.000.
De geldlening heeft een looptijd van 15 jaar vanaf 1 september 2022 tot 1 september 2037 tegen een rentepercentage van 2,99% per jaar. Op deze lening wordt jaarlijks, voor het eerst op 1 september 2023, afgelost en de verschuldigde rente betaald.

Langlopende deel van de geldlening zijnde > 5 jaar bedraagt: € 220.000
Kortlopende deel van de geldlening zijnde < 5 jaar bedraagt: € 110.000

Vlottende passiva

Bij de vlottende passiva is onder ‘Overige schulden’ een bedrag opgenomen van € 26.000.
Deze schuld vloeit voort uit een vaststellingsovereenkomst die in december 2021 is opgemaakt voor het vervroegde pensioneren van een medewerker. Overeenkomstig het BBV dient de waarde van een dergelijke overeenkomst als overige schuld op de balans van het jaar van vaststelling te worden opgenomen. Dit bedrag wordt uiteindelijk begin 2023 uitbetaald en is derhalve ook op de balans over 2022 als schuld opgenomen.

Niet in balans opgenomen activa en verplichtingen

Begin 2023 zijn na de ingebruikname van het pand aan de J.W. Frisostraat 1 naar aanleiding van een signaleringslijst nog verschillende werkzaamheden uitgevoerd, een deel van deze werkzaamheden worden als ‘meerwerk’ nog verrekend. Op het moment van opmaak van de jaarrekening is de inschatting dat voor het meerwerk in 2023 nog rekening dient te worden gehouden met een bedrag van € 25.000. In afwachting van de definitieve afrekening wordt het uiteindelijke bedrag in 2023 verwerkt onder de materiële vaste activa en toegevoegd aan bovenstaande staat van activa.

TOELICHTING OP HET OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN

Herziene begroting 2022

In het najaar van 2022 heeft een meerderheid van het Algemeen Bestuur middels een schriftelijke consultatie ingestemd met een wijziging op de begroting van 2022. Aan deze begrotingswijziging lag een te verwachten overschrijding ten grondslag, die wordt veroorzaakt door extra uitgaven voor de verduurzaming van het pand van hûs en hiem en daarnaast door extra (tijdelijke) personeelskosten in verband met de opvolging van het hoofd van de administratie.
In de gewijzigde begroting 2022 is uitgegaan van een negatief resultaat van € 150.000.

Adviesgelden en overige inkomsten

Aan inkomsten uit (welstands- en monumenten)advisering aan gemeenten inclusief second opinions voor derden is in 2022 een bedrag van € 1.135.836 geboekt (hierin begrepen is een bedrag van € 178.844 uit vooroverlegadvisering).
Daarnaast is uit de loketfunctie Nije Pleats en organisatie Abe Bonnema Prijs aan baten een bedrag van totaal € 23.127 geboekt.

In 2022 zijn aan (eerste) welstandsadviesaanvragen 3.154 (2021: 3.588) behandeld en aan (eerste) monumentenadviesaanvragen 325 (2021: 313). Dit is ten opzichte van 2021 een daling van 12,1% bij de welstandsadviesaanvragen en een stijging van 3,8% bij de monumentenadviesaanvragen.
Het totale aantal behandelingen voor welstand betrof 6.301 en voor monumenten 580.
Voor welstand is in 2022 het gemiddeld aantal behandelingen per aanvraag 2,00 geweest en voor monumenten 1,78. Daarmee is het gemiddeld aantal behandelingen per aanvraag in 2022 voor welstand gestegen ten opzichte van 2021, toen voor welstand 1,97 behandelingen per aanvraag plaats hebben gevonden. Voor monumenten was in 2022 het aantal behandelingen 1,78 per dossier, dit betreft eveneens een stijging ten opzichte van 2021 (1,65).

Voor ‘second opinions’ is in 2022 aan verkopen een bedrag ad € 1.560 geboekt.
Second opinions worden veelal aangevraagd door rechtsbijstandsverzekeraars.

In 2022 zijn opbrengsten voor een bedrag van € 13.200 geboekt uit deelname aan de Nije Pleats.

In 2022 is voor de tiende keer de Abe Bonnema Prijs uitgereikt. De organisatie hiervan lag deels bij hûs en hiem. Aan verkopen (uren en doorbelaste inkoopkosten) hieruit kon in 2022 een bedrag ad € 9.927 worden geboekt.

Personeelslasten

In 2022 was de cao die is ingegaan op 1-1-2021 en loopt tot 1-1-2023 van toepassing.
In het personeelsbestand hebben zich in 2022 een aantal mutaties voorgedaan. Per 1 september is, vooruitlopend op de vervroegde pensionering van een medewerker (per 1/1/2023), een nieuwe medewerker als coördinator bedrijfsvoering aangesteld. Verder is per 1 oktober een administratief medewerker uit dienst gegaan en daarvoor heeft de collega een tijdelijke uitbreiding voor de administratieve werkzaamheden gekregen.

Het aantal FTE’s bedraagt in 2022 gemiddeld 9,85 (waarvan 0,33 tijdelijk) ten opzichte van een gemiddelde van 9,79 in 2021. Deze lichte stijging is mede het gevolg van een tijdelijke overlapping door de vervroegde pensionering van een medewerker.

De post Netto salarissen is met € 494.489 in 2022 hoger geweest dan in 2021 (€ 481.114).
De post Loonheffingen is met € 313.383 in 2022 ook hoger dan in 2021 (€ 300.086).
De post Pensioenen is in 2022 met € 179.696 eveneens hoger dan in 2021 (€ 175.926)
De totale salarislast in 2022 is uitgekomen op € 987.569 en dat is hoger dan in 2021 (€ 983.126). In de salarislast van 2021 is een bedrag van € 26.000 verwerkt, zijnde de waarde van een vaststellingsovereenkomst inzake vervroegde pensionering, feitelijk uit te betalen in 2023.

De post Indirecte personeelskosten is in 2022 uitgekomen op € 35.611 en is daarmee ruim hoger dan in 2021 (€ 14.781). Deze stijging wordt met name veroorzaakt door in 2022 gemaakte wervingskosten. De post Externe personeelskosten (presentievergoeding commissieleden en invalkrachten) is in 2022 uitgekomen op € 38.877.

	Rekening 2022	**Begroting 2022**	**Rekening 2021**
Directe personeelskosten	987.569	965.000	983.126
Indirecte personeelskosten	35.611	30.000	14.781
Externe personeelskosten	38.877	30.000	48.765
Totaal	**1.062.056**	**1.025.000**	**1.046.672**

Wet WNT (Wet normering topinkomens)

Het normenkader rondom de 'Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen Publieke en Semipublieke Sector (hierna: WNT) is bekrachtigd in het Besluit van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 26 februari 2014, nr. 2014-0000106049 en de Regeling van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 26 februari 2014, nr. 2014-0000 104920.

De WNT is per 1 januari 2013 in werking getreden. Beloningen van bestuurders en overige topfunctionarissen in de (semi)publieke sector dienen wettelijk genormeerd, respectievelijk gemaximeerd te worden. Dit heeft geresulteerd in de wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). Hiermee wordt WOPT ingetrokken. De WNT voorziet in een democratisch gelegitimeerd instrument waarmee normen en verplichtingen kunnen worden opgelegd voor de bezoldiging van bestuurders en andere topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector. De gemeenschappelijke regeling is verplicht om jaarlijks in de jaarrekening de bezoldiging van iedere topfunctionaris en gewezen topfunctionaris op persoonsnaam op te nemen voor zover deze een drempelbedrag van € 1.700 overschrijden, ongeacht een eventuele overschrijding van het bezoldigingsmaximum.

Ten aanzien van interim-functionarissen die geen topfunctie vervullen hebben wij gebruik gemaakt van de mogelijkheid die paragraaf 6 van de Beleidsregels toepassing WNT biedt inzake de volledige openbaarmaking van deze functionarissen. Op basis van de Beleidsregels toepassing WNT (inclusief de wijziging van paragraaf 6 volgens besluit van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 12 maart 2014, nr. 2014-0000142706 kunnen en hoeven wij niet volledig te voldoen aan de verplichting voor openbaarmaking van deze interim-functionarissen zoals voorgeschreven in artikel 4.2 lid 2c van de WNT (inclusief verwerking Aanpassingswet WNT).
Voor 2022 geldt als maximumbedrag € 216.000,- inclusief belaste onkostenvergoedingen en pensioenbijdrage.

In 2022 hebben geen bezoldigingen boven deze bezoldigingsnorm plaatsgevonden. Zowel bij vast als bij tijdelijk personeel.

De WNT geeft aan dat de gemeenschappelijke regeling verplicht is om jaarlijks in het financieel jaarverslag de bezoldiging van iedere topfunctionaris en gewezen topfunctionaris op persoonsnaam op te nemen voor zover deze een drempelbedrag van € 1.700 overschrijden, ongeacht een eventuele overschrijding van het bezoldigingsmaximum. Dit houdt in dat de directeur mét financiële gegevens en de leden van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur van de gemeenschappelijke regeling hûs en hiem zónder financiële gegevens opgenomen moeten worden in de jaarrekening.

In 2022 betreft dit alsdan de volgende personen:

	Marc A. Visser
Functiegegevens	directeur/secretaris
van - tot	1-1-2022 / 31-12-2022
deeltijdfactor	0,8 FTE
dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	€ 93.943
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 18.212
Totale bezoldiging	€ 112.155
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	€ 172.800
Gegevens 2021	
van - tot	1-1-2021 / 31-12-2021
deeltijdfactor	0,8 FTE
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	€ 90.953
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 18.322
Totale bezoldiging	€ 109.275

Aan de hieronder vermelde functionarissen zijn in het boekjaar 2022 (evenals in 2021) geen vergoedingen betaald.

Leden van het DB:

- H. de Haan, J. van Veen, B. Dam, L. van der Tuin-Kuipers, J. Spoelstra, H. Zonderland, N. Linthorst en B. Zantman

Leden van het AB:

- L. van der Tuin-Kuipers, J. Spoelstra, Th. Faber, G. Wiersma, C. van Hes, E. de Groot, J. van Veen, H. de Haan, B. Koonstra, F. Hijlkema, J. Nijboer, A. Postma, J. Hagen, M. le Roy, B. Dam, G. van Essen, P.D. Visser, R. de Jong, K. Arendz, H. Zonderland

Huisvestings-/Apparaatskosten

Het totaal van de huisvestings-, kantoor- en organisatiekosten zijn in 2022 hoger uitgevallen dan begroot.

Huisvesting:
De in 2022 onder *Huisvesting* geboekte kosten zijn per saldo € 4.840 hoger dan de (herziene) begrote kosten, dit is de resultante van € 98.840 aan gemaakte kosten ten opzichte van € 94.000 qua begroting. In vergelijking met 2021 is de post *Huisvesting* wel fors hoger als gevolg van gemaakte kosten voor de verduurzaming van het pand aan de J.W. Frisostraat 1. Onder deze noemer vallen vooral de gemaakte kosten voor externe adviseurs en daarnaast de kosten voor de tijdelijke huisvesting.

Kantoorkosten:
De post *Kantoorkosten* in 2022 is per saldo in lijn met de begroting (€ 35.443 ten opzichte van € 34.000). Binnen de Kantoorkosten wordt daarbij de overschrijding van € 5.727 aan Kosten IT-Beheer deels opgevangen door een onderschrijding van € 2.785 van de Overige kantoorkosten. De kosten voor IT-beheer door de gemeente Leeuwarden zijn daarmee evenals vorig jaar toegenomen.

Organisatiekosten:
In 2022 zijn de totale organisatiekosten uitgekomen op € 44.680 ten opzichte van een begroting van € 42.000. De post Organisatiekosten kende daarmee in 2022 een overschrijding van € 2.680 van de begrote kosten. Een deel van de verklaring ligt in niet-begrote kosten van juridische advisering m.b.t. de impact van de wijziging van de gemeenschappelijke regeling.

Diverse lasten

Inkoop Nije Pleats
Aan inkoopkosten voor Nije Pleats is in 2022 een bedrag ad € 14.725 geboekt. Deze post bestaat uit kosten van externe projectmedewerkers.

Inkoop Abe Bonnema Prijs
In 2022 is de Abe Bonnema Prijs voor Jonge Architecten uitgereikt. De totale kosten in 2022 hebben € 401 bedragen. Hier staan € 9.927 aan inkomsten (uren en doorbelaste inkoopkosten) tegenover, zodat er een positief saldo is van € 9.526.

De opstelling van de Huisvesting/Apparaatskosten:

	Rekening 2022	Begroting 2022	Rekening 2021
Huisvesting			
Onderhoudskosten gebouw	1.725	1.000	1.116
Onderhoudskosten tuin	627	1.000	1.226
Schoonmaakkosten	6.320	9.000	9.052
Gas en elektrisch	6.108	6.000	5.659
Water	71	100	49
Huisvuilkosten	330	250	330
Overige huisvestingskosten	83.659	76.650	997
Totaal huisvesting	**98.840**	**94.000**	**18.429**
Kantoorkosten			
Kantoorartikelen	845	1.250	1.093
Kantine	161	500	197
Drukwerk	923	1.250	479
Kosten kopieermachine/printer	108	0	84
Kosten website	214	750	10.582
Kosten beheer IT	32.977	27.250	34.209
Overige kantoorkosten	215	3.000	0
Totaal kantoorkosten	**35.443**	**34.000**	**46.644**
Organisatiekosten			
Verzekeringen	2.876	3.000	2.866
Contributies	14.327	13.500	14.395
Abonnementen/boeken	862	500	804
Porti	1.049	1.250	1.257
Telefonie	1.632	1.000	964
Belastingen divers	3.849	3.750	3.959
Accountantskosten	8.375	8.375	7.500
Kosten abt kunstuitleen	354	0	336
Kosten TRKN/Bestuur	240	1.000	0
Diverse organisatiekosten	8.019	9.625	9.529
Totaal organisatiekosten	**44.680**	**42.000**	**41.610**
Totaal	**176.543**	**170.000**	**106.683**

Aldus vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur als bedoeld in art. 33 van de Gemeenschappelijke Regeling ‘hûs en hiem’.
d.d. 30 juni 2023

H. de Haan, voorzitter

M.A. Visser, secretaris

Aan: het algemeen bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling hûs en hiem welstandsadvisering en monumentenzorg

CONTROLEVERKLARING ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel
Wij hebben de jaarrekening 2022 van de Gemeenschappelijke Regeling hûs en hiem welstandsadvisering en monumentenzorg (hierna: GR Hûs en Hiem) te Leeuwarden gecontroleerd.

Naar ons oordeel:
- geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel het vermogen van GR Hûs en Hiem per 31 december 2022 als van de baten en lasten over 2022 in overeenstemming met het in Nederland geldende Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2022 in alle van materieel belang rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder de verordeningen van GR Hûs en Hiem.

De jaarrekening bestaat uit:
1. de balans per 31 december 2022;
2. het overzicht van baten en lasten over 2022;
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen, en
4. verantwoording in het kader van de Wet Normering Topinkomens (WNT), als zelfstandig paragraaf onderdeel uitmakend van de jaarrekening van GR Hûs en Hiem.

De basis voor ons oordeel
Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO)), de controleverordening dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 24 november 2006 en het Controleprotocol WNT 2022. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van GR Hûs en Hiem zoals vereist in zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd
In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2022 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit
Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 12.750. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstoleranties bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 5% van de totale lasten, inclusief toevoegingen aan reserves. De materialiteit is gebaseerd op het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan hen tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 500 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:
- de programmaverantwoording;
- de paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:
- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten vereist is.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten ingevolge artikel 213 lid 3 onder d Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen in overeenstemming met het BBV.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuurd voor de jaarrekening
Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder de controleverordening van de GR Hûs en Hiem. In dit kader is het dagelijks bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur afwegen of de financiële positie voldoende is om de gemeenschappelijke regeling in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het dagelijks bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het BADO, de controleverordening dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 24 november 2006, het Controleprotocol WNT 2022, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
  - dat baten en lasten alsmede balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen,

  het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het dagelijks bestuur gehanteerde afweging dat de gemeenschappelijke regeling in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeenschappelijke regeling haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeenschappelijke regeling de financiële risico's niet kan opvangen;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Drachten, 29 maart 2023

Bentacera Registeraccountants B.V.

BIJLAGE 1.

SAMENSTELLING VAN HET BESTUUR EN BUREAU

BIJLAGE 2

SAMENSTELLING COMMISSIES

Overzichten productiecijfers per gemeente

Productiecijfers 2022: opbrengst per gemeente/derden

	gemeente	opbrengst adviesaanvragen	opbrengst Nije Pleats	opbrengst divers	totaal opbrengst
1	Achtkarspelen	€ 41.737	€ 0	€ 0	€ 41.737
2	Ameland	€ 38.771	€ 0	€ 0	€ 38.771
3	Dantumadiel	€ 17.551	€ 0	€ 0	€ 17.551
4	De Fryske Marren	€ 80.654	€ 0	€ 0	€ 80.654
5	Harlingen	€ 46.844	€ 0	€ 0	€ 46.844
6	Heerenveen	€ 41.041	€ 1.500	€ 0	€ 42.541
7	Leeuwarden	€ 185.984	€ 3.000	€ 2.080	€ 191.064
8	Noardeast-Fryslân	€ 96.391	€ 0	€ 2.496	€ 98.887
9	Ooststellingwerf	€ 54.572	€ 0	€ 0	€ 54.572
10	Opsterland	€ 53.558	€ 2.400	€ 0	€ 55.958
11	Schiermonnikoog	€ 8.894	€ 0	€ 0	€ 8.894
12	Smallingerland	€ 104.242	€ 0	€ 1.144	€ 105.386
13	Súdwest-Fryslân	€ 170.552	€ 6.300	€ 19.448	€ 196.300
14	Terschelling	€ 16.735	€ 0	€ 0	€ 16.735
15	Vlieland	€ 13.062	€ 0	€ 0	€ 13.062
16	Waadhoeke	€ 85.752	€ 0	€ 0	€ 85.752
17	Weststellingwerf	€ 52.768	€ 0	€ 0	€ 52.768
		€ 1.109.108	**€ 13.200**	**€ 25.168**	**€ 1.147.476**
	Second opinions				€ 1.560
	Abe Bonnema Prijs				€ 9.927
					€ 1.158.963

Productiecijfers 2022: naar aard (eerste) adviezen in %

	gemeente	voldoet	voldoet mits	voldoet niet	aanhouden	vooroverleg
1	Achtkarspelen	17,1	13,8	13,8	5,7	49,6
2	Ameland	20,3	8,2	8,1	6,5	56,9
3	Dantumadiel	25,0	14,3	14,3	0,0	46,4
4	De Fryske Marren	14,6	21,0	14,2	3,9	46,3
5	Harlingen	33,9	17,7	19,3	5,7	23,4
6	Heerenveen	23,0	14,4	9,2	4,0	49,4
7	Leeuwarden	33,4	20,1	14,3	6,0	26,2
8	Noardeast-Fryslân	17,7	15,2	9,8	5,1	52,2
9	Ooststellingwerf	16,8	16,1	8,7	5,4	53,0
10	Opsterland	20,8	5,6	6,9	1,4	65,3
11	Schiermonnikoog	29,3	17,1	17,1	2,4	34,1
12	Smallingerland	17,3	13,6	12,6	4,2	52,3
13	Súdwest-Fryslân	32,7	19,5	16,2	5,8	25,8
14	Terschelling	15,5	15,6	15,5	6,7	46,7
15	Vlieland	20,9	9,3	14,0	9,3	46,5
16	Waadhoeke	23,3	26,5	14,3	4,1	31,8
17	Weststellingwerf	16,0	16,7	12,2	4,5	50,6
	totaal hûs en hiem	**24,6**	**17,6**	**13,3**	**5,0**	**39,5**

Productiecijfers 2022: naar categorieën bouwsommen in %

	gemeente	≤5.000	5.001-25.000	25.001-100.000	100.001-250.000	≥250.001
		%	%	%	%	%
1	Achtkarspelen	11,5	31,4	19,0	15,2	22,9
2	Ameland	11,0	21,0	19,8	24,7	23,5
3	Dantumadiel	21,0	5,3	21,0	21,1	31,6
4	de Fryske Marren	14,7	25,9	23,8	14,0	21,6
5	Harlingen	17,3	40,2	18,1	7,1	17,3
6	Heerenveen	12,9	24,2	40,3	14,5	8,1
7	Leeuwarden	19,3	30,3	25,1	9,4	15,9
8	Noardeast-Fryslân	13,3	23,6	32,7	17,1	13,3
9	Ooststellingwerf	13,6	27,1	23,3	18,0	18,0
10	Opsterland	11,2	21,5	29,9	18,7	18,7
11	Schiermonnikoog	41,7	22,2	11,1	13,9	11,1
12	Smallingerland	13,0	27,1	23,5	8,8	27,6
13	Súdwest-Fryslân	13,0	25,4	34,5	10,0	17,1
14	Terschelling	9,2	27,9	16,3	23,3	23,3
15	Vlieland	28,6	45,7	11,4	2,9	11,4
16	Waadhoeke	21,6	29,4	27,2	7,5	14,3
17	Weststellingwerf	11,4	17,6	37,4	18,3	15,3
	totaal hûs en hiem	**15,6**	**27,0**	**27,6**	**12,6**	**17,2**